

Globos namuose –

dvi „dukterėčios“

Su globėja-savanore Monika susitinkame pašnekėti apie tai, kaip jai sekasi draugauti su vaikais iš globos namų. Kalba pakrypsta ir apie tai, kad paauglės globos namuose dažnai pačios pradeda lauktis vaikų, ir apie tai, kuo norvegiška tvarka geresnė už lietuvišką.

Monika yra pasiekusi karjeros aukštumų, ji išsilavinusi ir apsiskaičiusi moteris. Prieš keletą metų, sulaukusi keturiasdešimties ir gyvendama viena, aiškiai pajuto norinti globoti ar įsivaikinti vaiką. Atrodė, kad taip pasiektų gyvenimo pilnatvę.

Negavo leidimo įsivaikinti

Pasiryžusi tokiam rimtam žingsniui, Monika kreipėsi į Vaiko teisių apsaugos tarnybą, sutvarkė reikiamus formalumus, lankė globėjams ir įtėviams skirtus GIMK kursus. Apskritai vienišoms moterims vaikais rūpintis leidžiama, tad atrodė, kad viskas klostosi gerai. Tačiau iškliausių kursų Monika sulaukė negailestin-

go sprendimo – ji nepasiruošusi vaiko globoti ar įvaikinti. Priežastis, kodėl to negali daryti: „Nėra paramos tinklo.“ Tai reiškė, kad trūksta artimų žmonių, kurie prireikus Monikai padėtų rūpintis vaiku.

Vis dėlto moteris ir dabar įsitikinusi, kad būtų puikiai sugebėjusi vaiku pasirūpinti pati. Jeigu globotinis būtų susirgęs, ji būtų turėjusi galimybę dirbti iš namų, o jei jau būtų nutikę kažkas labai negero, tarkim, pati būtų atsidūrusi ligoninėje, tai būtų iš kito miesto atvažiavusi jos mama ir vaiku pasirūpinusi. Be to, Monika prireikus galėjo sau leisti samdytis auklę. Visa tai atsakingų asmenų neįtikino.

Pašnekovė prisipažįsta: „Išgirdus sprendimą, kad vaiko globoti negaliu, man buvo labai skaudu. O dabar galiu išvelgti ir teigiamą šio reikalo pusę – jeigu

ne toks ekspertų sprendimas, nebūčiau susipažinusi su Dovile ir Milda, kurios dabar mano gyvenime užima svarbią vietą.“

Gavusi sprendimą, kad negali imtis nuolatinės globos ar įvaikinimo, Monika sužinojo apie savanorišką globą. Tai – galimybė užmegzti ryšį su vaiku iš globos namų, reguliariai jį lankyti ar pasikviesti pas save savaitgaliais.

Vaikus traumuojantys pažadai

Savanoriai globėjai ypač reikalingi tiems vaikams, kurių globoti ir įsivaikinti neleidžiama, nes yra gyvi jų biologiniai tėvai ir iš jų tėvystės teisės neatimtos, tik apribotos. Juk tik keli procentai vaikų globos namuose yra našlaičiai, o kiti tėvus turi, tik jiems nerūpi.

Monika šiuo klausimu griežta: „Daug vaikų nuo mažens iki pat aštuoniolikos taip ir neįtraukiami į vaikų, kuriuos galima įvaikinti, sąrašus, neva jų tėvai gali pasitaisyti ir juos atsiimti. Tačiau tokio tipo žmonės keistis nelinkę... Geriau jau būtų nustatyta, kad vaikas po kelerių metų, įsitikinus, jog tėvai nededa realių pastangų jį atgauti, gali keliauti į globėjų šeimą, – jam taip būtų daug geriau.“

Dėl griežtos vaikų atėmimo tvarkos mes vis kritikuojame Norvegiją, bet man

tos šalies tvarka patinka. Vaikui geriau augti globėjų šeimoje (net jei ją sudaro dvi moterys ar du vyrai...), o ne gyventi globos namuose daugelį metų ir beprasmiskai laukti, kol tėvai susitvarkys savo gyvenimus. Asocialūs tėvai vaikus traumuoja, žadėdami jiems, kad jau tuoj tuoj pasiims juos namo. Daugiausia, ką jie sugeba padaryti, – duoti vaikui mobilųjį telefoną. O tada jam skambina (noras skambinti dažniausiai kyla išgėrus, neretai ir naktį) bei žada nerealius dalykus. Vaikas laukia, tikisi, kad jau tuoj tuoj jį pasiims, juk sakė, esą užsirašė į Darbo biržą ir nebergia, o tada sužino – tėvas ir vėl kalėjime...

Norvegijoje kontroliuojama, ką tėvai susitikimo metu sako iš jų paaimtiems vaikams, ir tai yra geriau nei leisti girtiems tėvams šnekėti vaikams visokias nesąmones, kaip kad yra pas mus. Būna, šie paskambinę į globos namus vaikus iškeikia baisiausiais žodžiais, neva šie jų nemylia..."

Savaitgaliais – į globos namus

Globos namuose Monika pradžioje lankė vieną mergaitę, kuri vėliau iškeliavo gyventi pas šeimos draugus. Tuomet ji susibčiuliavo su dviem sesutėmis, Dovile ir Milda, kurias tėvai aplanko kartą per metus-pusantrų (dėl to yra laikoma, kad jie

Asocialūs tėvai skambina globos namuose augantiems vaikams (noras pasikalbėti dažniausiai kyla išgėrus, neretai ir naktį) bei žada, kad jau tuoj susitvarkys ir paims juos namo. Bet tokių pažadų niekuomet neištesia.

su mergaitėmis palaiko ryšį, ir jos negali patekti į vaikus, kuriuos galima globoti ar įsivaikinti, sąrašą).

Palengva Monika tapo mergaitėms teta. Su jomis bendrauja taip pat, kaip su savo biologinėmis dukterėčiomis, – susitinka kas keletą savaitių, nuolat palaiko ryšį telefonu ir internetu.

Pašnekovė išaiškina: „Tam, kad teisiškai galėtum būti globėju-savanoriu, susitikti su vaiku reikia mažiausiai kartą per du mėnesius. Svarbiausia, kad vaikui nemeluotumėte ir jis aiškiai žinotų, kada jūsų sulauks. Jeigu nežinau, ar ateinantį savaitgalį tikrai galėsiu mergaites aplankyti, to ir nesakau. Geriau jau nuvykstu neįspėjusi ir padarau malonią staigmeną.“

Globėjų laukia išbandymai

Kai Monika su „dukterėčiomis“ pradėjo bendrauti, vyresnioji jų, Dovilė, jau buvo įžengusi į paauglystę ir prieš viską maištavo, tačiau savanorės globėjos tai labai neišgąsdino. Negąsdino ir mergaičių prašymai kažką nupirkti ar duoti kelis litus.

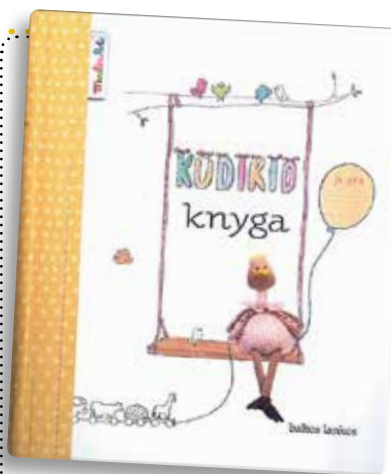
Pašnekovė paaiškina: „Vaikai iš globos namų įpratę, kad pas juos nuolat atvyksta rėmėjai su dovanomis, tad ir iš naujai atvykusio žmogaus laukia dovanų. Būna, jų prašo – taip tiesiog išbando ribas, juk jiems reikia suprasti, kas leistina, o kas ne.“

Aš mergaitėms sakiau, kad atvažiuoju pas jas ne dovanų teikti, o su jomis bendrauti, ir greit joms tai pradėjo patikti – juk

atvykstu ne kokiu materialiu reikalu, bet draugauti su jomis! O jei kartais vis dėlto paprašydavo kelių litų, primindavau: „Tu globos namuose gauni dienpinigius ir pati gali susitauptyti.“ Taigi Monika su globotinėmis plepa telefonu, bendrauja internetu, domisi, kaip joms sekasi, prirėikus duoda patarimų, nors stengiasi per daug į jų gyvenimus nelįsti. Aišku, kartais jai būna sunku ir skaudu, kai mato, kad vaikams blogai, o padėti negali. Ypač sudėtinga buvo, kai jos globotinė Dovilė pastojo, – ši penkiolikmetė vaikų globos namų auklėtinė dabar jau pati augina vaikelį!

Vaikai gimdo vaikus

Monika pasakoja: „Šia tema vengiama kalbėti, bet faktas – vaikų globos namuose berniukai ir mergaitės gyvena gretimuose kambariuose, anksti pradeda domėtis seksu ir dažnai patys prisidaro vaikų... Pastojusioms mergaitėms ten iš karto siūloma darytis vadinamąjį išvalymą ar abortą. Jos turi teisę nesutikti, bet jaučia didelį aplinkos spaudimą, joms aiškinama, kad jei pagimdys vaiką, susigadins gyvenimą, turės ▶

Nuo nėštumo pradžios iki kūdikio gimimo, pirmųjų maudynių ar pirmo išstarto žodžio – pripildę šį albumą užfiksosite gražiausias ir įdomiausias savo vaiko akimirkas. *Moulin Roty* žaisliukų iliustracijos apsups švelnia ir subtilia nuotaika, įkvėps ir lydės, kuriant šią unikalią knygą, tinkamą dovanoti ar dalintis su artimiausiais žmonėmis.

baltos lankos

LEIDYKLA

Mama paėmė ant rankų savo neseniai gimusį kūdikėlį ir ėmė sūpuoti. Sūpavo ir sūpuodama dainavo:
*Mylėsiu tave amžinai,
Man būsi brangus visada,
Kol plaka širdis, kol alsuoju,
Tu mano vaikelis esi.*
O tas vaikelis augo... Kol suaugo ir, paėmęs ant rankų savo naujagimę dukrą, uždainavo tą pačią lopšinę.

Iš pradžių mergaitės laukė dovanų, bet aš sakiau, kad atvažiuoju pas jas ne dovanų teikti, ir greit joms tai pradėjo patikti – juk atvykstu ne materialiu reikalu, o draugauti su jomis!

◀ kraustyti ten, kur nieko nepažįsta, ir panašiai...

Vaikinai nuo šito reikalo visiškai „nusiplauna“, o vargšės paauglės turi priimti itin atsakingus sprendimus...“

Maža to, kai kurie vaikinai vėliau bando jomis naudotis, sakydami, kad jei nepildys jų norų, tai iš jų atims vaiką (suaukusieji čia turi paauglėms išaiškinti, kad jų vaikų tėvai to padaryti negali).

Monikos globotinė tikrai norėjo vaiko, atlaikė aplinkos spaudimą ir ryžosi gimdyti – dabar jau turi mažylį, kuriuo tikrai gražiai rūpinasi. Prieš keletą metų kūdikiai iš vaikų globos namų auklėtinių būdavo tiesiog atimami ir perkelti į kūdikių namus. Dabar yra įsteigta paramos centrų, kuriuose nepilnametės merginos kartu su savo kūdikiais gali apsistoti ir pačios juos auginti. Pragyvenimo sąlygos – neblogos, suteikiama įvairiapusė parama, merginoms sudaromos sąlygos mokytis, tad pasistengusios globos namų auklėtinės gali savo tėvų klaidų nekartoti ir tapti geromis mamomis.

Monika pabrėžia, kad jos globotinė paauglė pati norėjo turėti vaiką, – jai visą gyvenimą globos namuose trūko artimų žmonių šilumos, tad atrodė, jog vaikelis šias bėdas išspręstų. Teiraujuosi, nejaugi globos namuose psichologinių problemų

turinčiais vaikais nesirūpina psichologai? Monika liūdnai nusišypso: „Kai mergaičių paklausiau, ar jų globos namuose yra

psychologas, jos atsakė, kad yra, bet kai jos grįžta iš mokyklos, jo darbo laikas būna pasibaigęs.“

Dabar Monika labai bijo, kad ir jaunesnė jos globotinė paauglystėje nepradėtų lauktis vaiko...

Kam to reikia?

Ką Monikai suteikia toks bendravimas su globos namų auklėtinėmis, kurių viena jau auginą savo vaiką? Moteris sako: „Man patinka būti teta – ir savo biologinėms dukterėčioms, ir toms mergaitėms iš globos namų. Man patinka tos vaikiškos problemos, patinka, kai jos man skambina paplepėti arba kai einame pasivaikščioti ir jaunesnioji mergaitė smarkiai smarkiai suspaudžia man ranką... O ir joms pačioms naudinga pabendrauti su žmogumi iš šalies, nors, aišku, augti globėjų ar įvaikintojų šeimoje būtų daug geriau.“

Įvairių formalumų tvarkymas, pasiryžus savanoriauti globos namuose, užima laiko, bet tai, pasak Monikos, nėra blogai: juk negalima vaiko atiduoti bet kam, kas užeis į globos namus ir pasakys, kad nori juo rūpintis... Tik kiek keistas Monikai atrodo reikalavimas, kad globėjas-savanoris turi kas metus pateikti vis naują sveikatos pažymą. Dar jai atrodo nelogiška, kad jeigu globoji vieną vaiką ir nori paimti globoti kitą, turi iš naujo tvarkyti visus formalumus (tik GIMK kursų antrą kartą lankyti nereikia).

Ką Monika patartų kitiems žmonėms, kurie mąsto apie savanorišką globą? Pašnekovė sako: „Patarčiau pirmiausia būti atviru pačiam sau ir atsakyti į klausimą, ką aš galiu vaikui duoti? Nereikia sau sakyti, kad lankysis jį kiekvieną savaitgalį, nes tą daryti nelengva, jeigu gyveni toliau nuo globos namų. Svarbu žinoti, kad į to vaiko gyvenimą tu įsiliesi visam laikui.“

Štai mano pirma globotinė dabar gyvena globėjų šeimoje, bet ir aš su ja palaikau ryšį, pasveikinu gimtadienio proga ir pan., kad vaikas nepradėtų galvoti, jog dar vienas suaugęs žmogus išnyko iš jo gyvenimo. Taigi apsilankymas globos namuose savaitgaliais reiškia rimtą įsipareigojimą.“